

TRIBUNA

L'esperança i el deure

**Patronat de la Fundació
Joan Maragall**

Lesperança, el deure i el misteri són tres dimensions de l'experiència religiosa que es plantegen amb agudesia en èpoques com les que estem vivint. Les amenaces sanitàries, la crisi climàtica i la velocitat de la revolució tecnològica són grans preocupacions d'avui. S'hi sumen les guerres i la nova cursa d'armaments, els problemes d'alimentació de molta gent, la inflació persistent i la polarització radicalitzada de la vida pública, coses que fomenten una visió del futur negativa i poc esperançada.

Entre les reaccions per aquesta situació, en destaquen dues d'especialment inquietants: el conreu un xic morbós i hipertrofiat d'un imaginari nihilista i llòbrec i, a les antípodes, el simplisme unidimensional, voluntarista i autoritari dels populismes. En el primer cas, tenim un triomf de la desesperança, compatible amb un talent narratiu i plàstic de caire tenebrista. En el segon cas, trobem una esperança bel·licosa, divisòria i condemnatòria, compatible amb un cinisme, desvergonyiment i menyspreu per la veritat francament notables.

La segona opció té avantatges respecte de la primera, perquè ofereix un camí, promet seguretats, desvetlla energies i convoca a l'acció. La primera opció, en canvi, és un xic narcòtica, exaspera la complexitat dels problemes i sembla

que es resigna a la claudicació. Aquestes dues visions es retroalimenten mútuament: els autoritarismes incrementen la foscor de l'imaginari llòbrec, mentre que el refús del que representa aquest imaginari invita a apuntar-se a solucions de simplicitat enganyosament lluminosa.

Entre la desesperança nihilista i l'esperança simplista i esclafadora, podem situar, entre d'altres formes d'esperança, l'esperança cristiana. El cristianisme –amb la presència important de la Passió– no regala esperances fàcils ni ofereix mons sense tragèdia, conflicte, ni dolor; fa sortir de l'egocentrisme i recorda deures envers els altres, i integra el misteri com a element constitutiu de la realitat, una realitat que mai no és del tot nostra. De fet, participa d'una visió apocalíptica –un final no pas plàcid ni senzill de la història, però rere el qual venen un cel nou i una terra nova– i d'una crida dinàmica a l'energia i a l'acció per a la millora social.

Potser en altres èpoques històriques el paper de l'esperança no hauria estat reclamat com ara: la fortaleza i el deure haurien tingut un paper més important. De vegades fa la impressió que, de tan acostumats a reclamar drets i a esquivar responsabilitats, ens hem anat tornant una societat feble, capriciosa i hedonista, poc acostumada a resistir coratjosament adversitats i limitacions.

La necessitat d'esperances es confon amb l'exigència de certes que tot anirà bé, que podrem continuar amb el nostre mode de vida. El cristianisme participa en l'esperança mitjançant els mana-

ments i les obres de misericòrdia com a dinamitzadors de l'acció; el perdó i l'amor –o, com a mínim, una mica de paciència i benvolença envers l'altre– com a elements estabilitzadors i creatius; les benaurances i la pregària com a eixampladors de la visió convencional del món, i la perspectiva d'una vida que desborda la mort.

A més de l'esperança, però, el paper de la fortaleza del caràcter i de la responsabilitat del deure és important. La paraula *virtut* ve de l'arrel llatina *vis*, que significa fortaleza. Hem viscut una època

Hem viscut una època en què el concepte de 'virtut' s'ha ridiculitzat i menystingut

en què s'ha ridiculitzat i menystingut el concepte de *virtut*. Certament, veníem d'una època en què s'havia sobredimensionat de manera exagerada una sèrie d'aspectes formals de les virtuts, més com a convencions sociològiques que no pas com a veritables conviccions, i la reacció ha estat una oposició excessiva a la idea de virtut. Cal tornar a donar a les virtuts el seu paper; a la fortaleza, la seva energia, i al deure, la seva presència d'acompanyament i guiatge. També cal donar a les obres de misericòrdia el seu paper dinamitzador i engrescador, de manera que canalitzi la fortaleza, justifique el deure i sigui font d'esperança.

Insistir en el coratge i la fortaleza ha de ser, també, una lluita contra la resignació, contra el cansament moral, contra el malestar social, contra el nihilisme. Ha de desvetllar i canalitzar energies que, altrament, queden enquistades en amargor, ressentiment i pulsions destructives. Insistir en l'esperança ens recorda que la ciència i tecnologia no són els únics intèrprets del món ni les úniques fonts de futur, i que el cristianisme, tot i saber la decebedora naturalesa humana, proposa horitzons de millora a la Terra –el “regne de Déu”– i horitzons d'esperança transcendent, de la mort enllà.

Convé, doncs, tenir una visió que no es limiti a l'esperança, i que inclogui el deure i el misteri. Sentiment del deure que enforteixi el caràcter propi i la confiança dels altres, deures amb sentit i que contribueixin al sentit. I acceptació de l'aspecte misteriós que tenen tantes coses, tant les adversitats com les alegries, tant l'existència com la mort. Acceptació del misteri no com a fatalisme passiu sinó com a consciència dels nostres límits, com a suspensió de judicis radicals i precipitats, com a obertura a possibilitats que no sabem ni imaginar i que podrien obrir-se quan les esperances fallen i els deures semblen abocats a l'absurd.

Text elaborat per **DAVID JOU, JAUME DANTÍ, NÚRIA ICETA, JAUME ANGELATS, FRANCESC TORRALBA, MAR PÉREZ, CARLES TORNER, NEUS FORCANO;** emèrits: **PERE LLUÍS FONT, JOSEP MARIA CARBONELL, ANTONI MATABOSCH; MIQUEL CALSINA,** director de 'Qüestions de Vida Cristiana'